

Dokument nr. 8:45

(2005-2006)

Privat forslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Bent Høie og Martin Engeset

Forslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Bent Høie og Martin Engeset om å gi de kommunale kontrollutvalgene større uavhengighet

Til Stortinget

BAKGRUNN

Forslagsstillerne viser til at Kommunal- og regionaldepartementet i Aftenposten den 6. februar 2006 uttrykker støtte til forslag om at kontrollutvalgene i kommunene bør sikres økt grad av selvstendighet, f.eks. ved at det sikres at 1/3 av medlemmene i utvalgene gis initiativrett og mulighet til å iverksette gransking etter mønster av ordning etablert for Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité. Det er gledelig, og forslagsstillerne setter i utgangspunktet pris på statsråd Åslaug Hags imøtekommenhet. Forslagsstillerne er av den oppfatning at kontrollutvalgene må sikres en langt mer reell uavhengig rolle enn i dag. Forslagsstillerne ber derfor Stortinget anmode Regjeringen om å fremme forslag om ledd i bekjempelsen av uheldige forhold og misligheter i kommunesektoren.

Krav om etablering av kontrollutvalg i alle kommuner og fylkeskommuner kom inn i kommuneloven i 1992. Bakgrunnen for denne lovfestingen var at man ønsket økt fokus på kontrollarbeidet i kommuner og fylkeskommuner. Senere er det gjort endringer i bestemmelsene om kontrollutvalg, med sikte på å fremheve og styrke utvalgets posisjon ytterligere. For å styrke kontakten mellom kommunestyret og kontrollutvalget ble det i 2004 bl.a. innført krav om at minst ett medlem i utvalget skal velges av og blant kommunestyrets medlemmer. Bakgrunnen for dette var et ønske om å gi utvalget større påvirkningskraft i den politisk/administrative prosessen. Samtidig har

det vært viktig å sikre kontrollutvalgene en uavhengig stilling. I kjølvannet av noen av de sakene man har sett i kommunal sektor den senere tid, er det imidlertid grunnlag for å stille spørsmål ved om dagens ordning fullt ut fungerer tilfredsstillende. Det kan blant annet stilles spørsmål ved om kontrollutvalgene i realiteten er så uavhengige som de bør være. Faren er til stede for at dagens ordning ikke fungerer etter hensikten, da den kommunale konsensuskulturen gjør at et aktivt kontrollutvalg undertiden oppfattes som et "problem", og at medlemmene av dette i for stor grad blir oppfattet som de politiske partienes forlengende arm. Forslagsstillerne kjenner til at flere kontrollutvalg bruker mer tid på å være "populær" hos enten fylkesrådmann eller fylkestingets gruppeledere, enn å gjøre det som et reelt uavhengig kontrollutvalg bør gjøre. Dette er uheldig i situasjoner hvor det f.eks. er behov for å iverksette gransking av sentrale politikere eller byråkrater i den kommunale administrasjon. Forslagsstillerne er gjort kjent med at kommunelovens åpning for at "brysomme" kontrollutvalg kan avsettes uten nærmere begrunnelse, har blitt misbrukt. Forslagsstillerne erkjenner at kommunestyret må ha adgang til å kunne avsette kontrollutvalg som ikke fungerer eller utfører sine oppgaver, men påpeker at det er behov for å presisere at denne adgangen er snever. Forslagsstillerne har merket seg at statsråden i sitt svar på spørsmål nr. 461 fra stortingsrepresentant André Oktay Dahl(H), uttaler:

"... at man legger vekt på å følge utviklingen, og regelmessig vurderer om lov- og forskriftsverk gir hensiktsmessige rammebetingelser for kontrollutvalgene. En utfordring for kontrollutvalgene er å balansere mellom hensynet til uavhengighet og behovet for samarbeid med politiske og administrative organer i kommunen. Uavhengighet er avgjørende for å kunne utføre kontroll og tilsynsarbeid på en troverdig måte."

I tillegg viser departementet til "... at det er nødvendig med en god dialog mellom kontrollutvalget og beslutningsorganene."

Forslagsstillerne er i utgangspunktet enige i en slik betraktning, men viser til at dette er problematisk i typiske konfliktsituasjoner hvor kontrollutvalget f.eks. mistenker at det foreligger uheldige forhold eller misligheter. Forslagsstillerne registrerer at statsråden i sitt svar ikke avviser lovendringer for å sikre økt grad av uavhengighet, men er tilbakeholden i spørsmålet om å lovfeste mindretallsrettigheter tilsvarende det et mindretall i Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité er gitt etter Stortingets forretningsorden § 12 pkt. 10. Forslagsstillerne viser til begrunnelsen som ble gitt da denne bestemmelsen kom inn i forretningsordenen i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 210 (2002-2003) Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om rapport til Stortinget fra utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon. Stortingets kontroll med regjering og forvaltning. Her ble det understreket at mindretallsrettigheter er et prinsipielt viktig bidrag for å styrke kontrollfunksjonen. Disse hensynene er etter forslagsstillerne mening også til stede i kommunal sektor, med forbehold for eventuelle særegenheter knyttet til kommunal organisering. Forslagsstillerne har merket seg departementets påpekning av at en konsekvens av å gi mindretallet i de kommunale kontroll-

utvalg en lovfestet rett til å kreve iverksatt bestemte kontrolltiltak, vil kunne innebære at kommunestyrets innflytelse blir avskåret i lov - så langt som mindretallets lovfestede rett strekker seg. Forslagsstillerne er imidlertid av den oppfatning at hensynet til effektive kontrollrutiner bør veie tyngre, på bakgrunn av de erfaringer man har gjort seg, og som det er referert til foran.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen om å:

1. Fremme forslag om endringer av kommuneloven med sikte på å øke kontrollutvalgenes uavhengighet.
2. Legge til rette for en innstramming av adgangen til å avsette kommunale kontrollutvalg.
3. Fremme forslag om sikring av at et kvalifisert mindretall i de kommunale kontrollutvalg gis adgang til å iverksette gransking av mulige misligheter i den angjeldende kommune.

9. mars 2006